

საერთაშორისო სარეზოლუციო
ინსტიტუტი

მენტაჲე სეჲკი კომისსიყაჲსი სადრინინ ყადდაჲ თელიმატი

Məntəqə seçki komissiyasının sədrinin səlahiyyətləri

1. Məntəqə seçki komissiyasının iclası ilə bağlı səlahiyyətlər:

- Komissiya iclasını çağırırsınız (*Seçki məcəlləsi maddə 8.2*);
- Məntəqə seçki komissiyasının iclaslarına rəhbərlik edirsiniz (*Seçki məcəlləsi - maddə 27.1.b*);

2. İnzibati səlahiyyətləri:

- Komissiya katibinə və komissiyanın başqa üzvlərinə tapşırıq verə bilərsiniz (*Seçki məcəlləsi - maddə 27.1.e*);
- Əmr vermək hüququna maliksiz (*Seçki məcəlləsi - maddə 30.1.q*);
- Mərkəzi seçki komissiyasına daxil olan sənədləri və Məntəqə seçki komissiyasının adına gəlmiş korrespondensiyanı qəbul edir və öz qətnamə ilə bölüşdürürsünüz (*Seçki məcəlləsi - maddə 27.1.q*);
- Dairə seçki komissiyası qarşısında sənədlər, inventar və başqa materialların qəbul edilməsində, saxlanması və təyinatına uyğun verilməsində məsuliyyət daşıyırsınız (*Seçki məcəlləsi - maddə 27.1.d; maddə 63.6*);
- Kütləvililiyi təmin etmək məqsədilə nəzərə alın ki, məntəqədə nəzərəçarpan yerdən asılmalıdır (*Seçki məcəlləsi - maddə 8*):
  - Komissiyanın kontakt telefonu (faksı) nömrəsi və başqa rekvizitləri;
  - Məntəqə seçki komissiyasının fəaliyyətinə aid seçki administrasiyasının hüquqi aktları;
  - və komissiya sədrinin səlahiyyətləri;
  - Seçici siyahıları, seçici siyahısına dəyişiklər daxil etmənin və qeyri-dəqiqlikləri şikayət etmək qayda və müddətini.

DİQQƏT!

- Səsvermə gününə qədər ən geci iki gün qalmış dəqiqləşdirilmiş siyahıların son versiyası sizə təqdim oluna-caq (seçki komissiyası üçün ayrılmış versiya - masa siyahısı və kütləvi informasiya vasitələri üçün divar siyahısı) (*Seçki məcəlləsi - maddə 31.11*);
- Divar siyahısının ilkin versiyanı götürməli və dəqiqləşdirilmiş siyahını eyni yerdən asmalısınız.

Səsvermədən bir gün əvvəl (30 sentyabr) Məntəqə seçki komissiyası sədrinin səlahiyyətləri

1. Səsvermə binasının təşkili əlaqədar səlahiyyətlər:

- Səsvermə binasının təşkili üçün məsuliyyət daşıyırsınız. Nəzərə alın (*Seçki məəcəlləsi - maddə 58.4*):
  - Səsvermə binasında gizli səsvermə kabinələri quraşdırılmalıdır (hər 500 seçici üçün ən azı bir kabinə nəzərdə tutulmalıdır). Hər kabinədə bir qələm olmalıdır;
  - Seçicilərin qeydə alınması üçün yer ayrılmalı və qeydiyyatçıların sayına müvafiq olaraq masalar yerləşdirilməlidir;
  - Şəffaf seçki qutusu nəzərə çarpan yerdə qoyulmalıdır
  - Xüsusi zərflər üçün seçki qutusunun yaxınlığında masa yerləşdirilməlidir.
- Səsvermə binasında nəzərə çarpan yerdə asılmalıdır (*Seçki məəcəlləsi - maddə 58.4.d; 58.5*):
  - Seçicilərin siyahıları;
  - Seçki subyektlərinin siyahıları (partiya siyahıları və namizədlərin siyahıları);
  - Səsvermə təlimatı və MSK tərəfindən müəyyən olunmuş seçki bülletenlərinin doldurulması qaydası (eləcə də gizli səsvermə kabinəsində asılmalıdır);
  - Bülleten hansı batil hesab olunması barədə qanundan çıxarış;
  - Səsvermə nəticələrinin nümayiş protokolları.

2. Seçki sənədlərinin qəbulu ilə əlaqədar səlahiyyətlər:

Yadınızda saxlayın, seçkilər başlanmasınadək ən azı 12 saat qalmış məntəqə seçki komissiyasından seçki bülletenlərini və xüsusi zərfləri almalısınız. Təhvil alarkən **mütləq sayın** və verilmiş seçki bülletenlərinin və xüsusi zərflərin miqdarını qəbul-təhvil protokoluna daxil edilmiş göstəricilərlə müqayisə edin (*Seçki məəcəlləsi - maddə 63.9 - 11*). Yoxlayın ki, bülletəndə sizin seçki məntəqəsinin və seçki dairəsinin nömrəsi olsun.

Səsvermə günü (1 oktyabr) Məntəqə seçki komissiyası sədrinin səlahiyyətləri

saat 07:00-08:00

- ❑ Saat 07:00 seçki məntəqəsini açın, telefonla dairə seçki komissiyasına seçki məntəqəsinin açılması və komissiya üzvlərinin kvorumu barədə (7 üzv) məlumat verin (*Seçki məəcəlləsi - maddə 61.1*)

- ❑ Səsvermə gününün Qeydlər kitabını, Qeydiyyat jurnalını, səsvermə nəticələrinin yekun protokollarını və nümayiş protokollarını (nəzərə çarpan yerdən asılır) katibə təhvil

---

- ❑ Səsvermə binasında olmaq səlahiyyətinə malik şəxslərin akreditasiya və rəqlərini yoxlayın

---

- ❑ Hamının gözü qarşısında o zərfin bütövlüyünü yoxlayın, hansında ki, məntəqə seçki komissiyasının möhürü yerləşmişdir və onu açın və ilk surətini çıxarın . Möhürlərin surətlərinin nümunəsi qeydlər kitabında əks olunmalıdır (*Seçki məəcəlləsi - maddə 61.2.b*)

- ❑ Aparılacaq seçki qutusunu daşıyacaq 2 seçki komissiyası üzvünü müəyyənləşdirmək üçün püşkatma keçirin, bunda yalnız partiyalar tərəfindən təyib olunmuş komissiya üzvləri iştirak edir (*Seçki məəcəlləsi - maddə 61.2.d*)

- ❑ Məntəqə seçki komissiyası üzvləri arasında qalan funksiyaların (seçicilər axınının nizamlayıcısı, seçicilərin qeydiyyatını aparan, seçki qutusuna və zərflərə nəzarət komissiya üzvləri) bölüşdürülməsi üçün püşkatma keçirin (*Seçki məəcəlləsi - maddə 61.2.e*)

- ❑ Şikayətlərin qeydə alınması prosesini müşahidə etmək məqsədilə seçki məntəqəsində olan seçki subyektləri nümayəndələrindən ən azı iki nümayəndəni aşkar etmək üçün püşkatma keçirin. Yadınızda saxlayın, püşkatma ilə seçilmiş nümayəndələr və komissiyanın katibi eyni partiya tərəfindən təqdime edilmiş şəxs ola bilməz (*Seçki məəcəlləsi - maddə 61.5*)

- ❑ Seçicilərin vahid siyahısında, xüsusi siyahıda, eləcə də aparılacaq qutunun siyahısında seçicilərin sayını elan edin (*Seçki məəcəlləsi - maddə 61.5*)

- ❑ Alınmış seçki bülletenlərinin və xüsusi zərflərin miqdarını elan edin (*Seçki məəcəlləsi - maddə 61.6.q*)

- ❑ Yoxlayın ki, seçki qutusu boşdur və əsas və aparılası seçki qutularını fərdi nömrəyə malik möhürlə möhürləyin (*Seçki məəcəlləsi - maddə 61.6.q*)

- ❑ Hər bir qeydiyyatçıya verin: seçicilərin siyahısını (eləcə də xüsusi siyahını - qeydiyyatçılardan birinə), bülletenlərin bir-bir bloknotunu, markirovka mayesini. Qeydiyyatçılar arasında püşkatma yolu ilə qeydiyyatçının möhürlərini bölüşdürün, möhürlərin ilk surətlərini çıxarın. Surətlərin nümunəsini səsvermə gününün Qeydlər kitabında əks olunmalıdır (*Seçki məəcəlləsi - maddə 61.7-8*)

- ❑ Axının nizamlayıcısına markirovkayı yoxlayan ultrabənövşəyi fanar verin

---

- ❑ Seçki qutusunda və zərflərə nəzarət edən komissiya üzvünə xüsusi zərflər və əsas seçki qutusunu təhvil verin;

- ❑ Komissiya üzvlərinə materialların verilməsindən dərhal sonra, səsvermə başlananadək Məntəqə seçki komissiyası katibi ilə birlikdə (birinci seçicinin göstəricilərindən başqa) yoxlama vərəqlərinin özünün surətini çıxaran formanı doldurun. Diqqət yetirin ki, komissiyanın bütün üzvləri yoxlama vərəqinə imza atsınlar (*Seçki məəcəlləsi - maddə 61.10*)

Saat 08:00

- ❑ Səsvermənin başladığı barədə Dairə seçki komissiyasına telefon vasitəsilə məlumat verin.

Saat 08:00-dan

- ❑ Seçki məntəqəsinə birinci seçici gələn kimi qeydiyyatdan keçir, bülleten götürür və bundan sonra komissiya katibinə göstəriş verin ki, birinci seçicinin göstəricilərini yoxlama vərəqinə daxil etsin. Yoxlama vərəqinin bir nüsxəsini əsas seçki qutusuna, ikinci nüsxəsini aparılası seçki qutusuna (beləsinin mövcudluğu təqdirdə) yerləşdirin, üçüncü yoxlama vərəqini isə saxlayın (*Seçki məəcəlləsi - maddə 61.10*)

- ❑ Birinci seçici qeydiyyatdan keçdikdən sonra **Dairə seçki** komissiyasına telefon vasitəsilə qutunun (qutuların) möhürlənməsi, yoxlama vərəqənin (vərəqlərinin) qutuya (qutulara) atılması, komissiyanın xüsusi möhürünün və qeydiyyat möhürlərinin birinci sürətinin çıxarılması və surətin nümunəsinin səsvermə gününün Qeydlər kitabında əks olunması barədə məlumat verir
-

Saat 09:00-dan

- ❑ Saat 09:00-dan püşkatama yolu ilə müəyyənləşdirilmiş komissiyanın 2 nəfər üzvünə aparılacaq seçki qutusunun vasitəsilə səsvermə keçirməyi həvalə edin və onlara verin (*Seçki məcəlləsi - maddə 66.3*):
    - ❑ Aparılacaq seçki qutusunun siyahısı
    - ❑ Seçicilər qeydiyyatçısı tərəfindən imza və xüsusi möhürlə təsdiq olunmuş lazımi sayda seçki bülleteni
    - ❑ Xüsusi zərflər
    - ❑ Möhürlənmiş aparılacaq seçki qutusu, hansında ki, yoxlama vərəqi yerləşdirilmiş olmalıdır
-

- ❑ **Saat 10:00** Qeydiyyatçılardan xahiş edin ki, səsvermə prosesinə mane olmadan, siyahılarda
- ❑ **Saat 12:00** seçicilərin imzaları və onlar tərəfindən verilmiş bülletenlərin miqdarını yenidən
- ❑ **Saat 15:00** saysınlar. Əgər göstəricilər arasında fərq aşkar edilərsə, qeydiyyatçı dərhal izahat yazmalıdır, bu izahat isə səsvermə nəticələrinin yekun
- ❑ **Saat 17:00** protokollarına əlavə olunmalıdır
- ❑ **Saat 19:00**

Saat **12:00** və **17:00** - da Qeydiyyatçı ilə birlikdə seçicilər siyahısında sayılmış seçicilərin imzalarının sayını saat 12:00 və 17:00-da katibə Qeydlər kitabına və Məntəqə seçki komissiyasının nümayiş protokollarına daxil etdirin və bu barədə Dairə seçki komissiyasına məlumat verin (*Seçki məcəlləsi - maddə 65.6*).

Saat 20:00-dək

- Aparılası seçki qutusu ən gec saat 20:00-dək seçki məntəqəsinə qaytarılmalıdır (*Seçki məəcəlləsi - maddə 66.1*).

Saat 20:00 – dan qutunun açılmasına qədər

- Saat 20:00-da seçkilərin başa çatdığını elan edin. Komissiya üzvlərindən birinə növbədə dayanmış seçiciləri saymağı həvalə edir. Səsvermə başa çatdıqdan sonra seçki məntəqəsinin qapısını bağlayın və qutunun kəsiyini möhürləyin (*Seçki məəcəlləsi - maddə 65.8*).

- Səsvermə başa çatdıqdan sonra hər bir qeydiyyatçının yanına gedin, göstəriş verin ki, (səsvermə başa çatdırılanadək) onlar tərəfindən yazılmış izahatlarda (beləsi mövcudluğu təqdirdə) həmin göstəricilərin nəzərə almaqla) hesablasınlar:

Verilmiş
bülletenlərin
miqdarı

–

Korlanmış
bülletenlərin
miqdarı

=

Seçicilərin
imzalarının
miqdarı

Əgər bərabərlik baş tutmursa, qeydiyyatçıya yenidən saymağı və miqdarını dəqiqləşdirməyi həvalə edin. Əgər bərabərlik yenə də baş tutmasa, qeydiyyatçıdan izahat yazmağı (səbəbi göstərilməklə) xahiş edin, bunu isə yekun protokollarına əlavə etməlisiniz.

- Səsvermə başa çatdırıldıqdan sonra səsvermə binasında olmaq hüququna malik şəxslərin iştirakı ilə, komissiyanın və seçicilərin qeydiyyat möhürünün ikinci surətini çıxarın. Surəti çıxarılmış möhürün nümunəsini qeydlər kitabında əks olunur (*Seçki məəcəlləsi - maddə 67.1*).

- Püşkatma yolu ilə ən azı üç (və daha çox) sayıcı seçin. Əgər müşahidəçilər öz aralarında razılığa gələ bilmirlərsə, onlardan iki nəzarətçini püşkatmayolu ilə seçin (*Seçki məəcəlləsi - maddə 67.1*).

- Püşkatma yolu ilə 2 nəfərdən çox olmayaraq, nümayəndə seçin, bunlar isə komissiya üzvlərindən püşkatma yolu ilə seçilmiş sayıcılarla birlikdə əsl və batil olunmuş seçki bülletenlərinin hesablanması prosesində iştirak edirlər (*Seçki məəcəlləsi - maddə 67.2*).

- Sayıcılara göstəriş verin ki, seçicilərin vahid siyahısında, xüsusi siyahıda və aparılmalı seçki qutusunun siyahısında səsvermədə iştirak edən seçicilərin ümumi miqdarını saysınlar (*Seçki məəcəlləsi - maddə 67.3*)

- Komissiya katibinə göstəriş verin ki, seçicilərin masaüstü, xüsusi və aparılmalı seçki qutusunun siyahılarını ayrı-ayrılıqda möhürlənsin (*Seçki məəcəlləsi - maddə 67.3*)

- Sayıcılara göstəriş verin ki, istifadə olunmamış və korlanmış seçki bülletenlərini ayrı-ayrılıqda möhürlənsinlər (*Seçki məəcəlləsi - maddə 67.4*);

- Möhürlənmiş zərfin üzərində məntəqənin adını, nömrəsini, seçki sənədlərinin növünün yazın və sayıcılarla birlikdə imzalayın (*Seçki məəcəlləsi - maddə 67.5*)

Seçki qutusunun açılması, səsvermə nəticələrinin yekun protokollarının doldurulması

- Seçki qutusunun, eləcə də aparılmalı seçki qutusunun, istisna halında yaradılmış seçki məntəqəsinin seçki qutusunun (beləsinin mövcudluğu təqdirdə) möhürünün bütövlüyünü yoxlayın (*Seçki məəcəlləsi - maddə 68.1*)

- İlk növbədə aparılmalı seçki qutusunu (beləsinin mövcudluğu təqdirdə) açın. Sayıcılar seçki qutusunda yoxlama vərəqinin mövcudluğunu yoxlayırlar və komissiyada müqayisə məqsədilə saxlanılmış yoxlama vərəqinə oxşarlığını müəyyən edirlər. (*Seçki məəcəlləsi - maddə 68.4*)

- Əsas seçki qutusunu açın. Sayıcılar seçki qutusunda yoxlama vərəqinin mövcudluğunu yoxlayırlar və onun həqiqiliyini təsdiq etmək məqsədilə onu komissiyada müqayisə etmək üçün saxlanılmış yoxlama vərəqi ilə müqayisə edirlər.

- İstisna halında yaradılmış seçki məntəqəsinin seçki qutusunu (beləsinin mövcudluğu təqdirdə) açın. Sayıcılar seçki qutusunda yoxlama vərəqinin mövcudluğunu yoxlayırlar və onun həqiqiliyini təsdiq etmək məqsədilə onu komissiyada müqayisə etmək üçün saxlanılmış yoxlama vərəqi ilə müqayisə edirlər.

- Əgər hər şey öz qaydasında olarsa sayıcılar əsas, aparılması istisna halında yaradılmış seçki məntəqəsinin seçki qutusunda masanın üzərinə tökülmüş zərfləri bir-birinə qarışdırırlar (*Seçki məəcəlləsi - maddə 68.5*)

- Sayıcılara göstəriş verin ki, bülletenləri çeşidləsinlər. Komissiya ilə birlikdə ayrı-ayrılıqda şübhəli sayılan bülletenləri səsə qoyun (*Seçki məəcəlləsi - maddə 69.5*)

- Sayıcılara göstəriş verin ki, batil hesab olunmuş bülletenləri və hər bir seçki subyektinə verilmiş səsləri/seçki bülletenlərini hesablasınlar (*Seçki məəcəlləsi - maddə 69.6-9*)

- Katiblə birlikdə göstəricilərin doğruluğunu yoxlayın:

- Sayıcılara göstəriş verin ki, paketləşdirib möhürləsinlər: batil seçki bülletenlərini (başqa seçki məntəqəsi üçün ayrılmış bülletenlər ayrıca möhürlənir), hər bir seçki subyektinin seçki bülletenini (paketi sayıcılar və sədr izməlidir) (*Seçki məəcəlləsi - maddə 69.6-9*)

- Komissiyanın katibi sizinlə razılaşma əsasında səsvermənin nəticələrinin yekun protokollarını (protokolları tərtib edərkən qeydiyyatçıların izahatları nəzərə alınmalıdır (beləsinin mövcudluğu təqdirdə) doldurur. Katib yekun protokollarını Qeydiyyat jurnalında qeydiyyatdan keçirir. Doldurulmuş yekun protokollarını komissiyanın möhürü ilə təsdiq edin. Səsvermənin nəticələrinin yekun protokolları, düzəliş protokolu və qeydiyyatçıların yazılı izahatları ilə birlikdə (beləsinin mövcudluğu təqdirdə) dərhal MSK-ya göndərin (*Seçki məəcəlləsi - maddə 71.14*).

- Katib yekun aktlarının surətlərini çıxarır. Surəti verərkən katiblə birlikdə siz yekun protokollarının surətlərinə imza atmalı və komissiyanın xüsusi möhürü ilə təsdiq etməlisiniz. Katib verilmiş surətləri qeydiyyatdan keçirməlidir (*Seçki məəcəlləsi - maddə 71.8*)

❑ Komissiyanın möhürünü ayrı-ayrı zərflərdə möhürləyin (komissiyanın xüsusi möhürünün möhürlənmiş zərfinə komissiyanın bütün üzvləri imza atırlar) (*Seçki məəcəlləsi - maddə 71.13*), qeydiyyatçıların möhürləri, Qeydlər kitabı, Qeydiyyat jurnalı, şikayətlər, səsvermə nəticələrinin yekun protokolları möhürlənmir

---

❑ Möhürlənmiş seçki sənədlərini böyük qutuya və yaxud kisəyə yerləşdirin və Dairə seçki komissiyasına aparın. Qutu və ya kisədən ayrı səsvermənin nəticələrinin yekun protokollarını, səsvermənin Qeyd kitabını, ərizə/şikayət və Qeydiyyat jurnalının möhürlənmiş zərflərini aparın.

Qeydiyyatçı		qeydiyyatçı					Göndərin SMS-ile
		I	II	III	IV	V	
Saat 10	Verilmiş bülletinlər						İmzaların məbləği ↓
	Korlanmış büllütünlə						
	İmzaların miqdarı						
Saat 12	Verilmiş bülletinlər						İmzaların məbləği ↓
	Korlanmış büllütünlə						
	İmzaların miqdarı						
Saat 15	Verilmiş bülletinlər						İmzaların məbləği ↓
	Korlanmış büllütünlə						
	İmzaların miqdarı						
Saat 17	Verilmiş bülletinlər						İmzaların məbləği ↓
	Korlanmış büllütünlə						
	İmzaların miqdarı						
Saat 19	Verilmiş bülletinlər						İmzaların məbləği ↓
	Korlanmış büllütünlə						
	İmzaların miqdarı						
saat 20:00	Verilmiş bülletinlər						İmzaların məbləği ↓
	Korlanmış büllütünlə						
	İmzaların miqdarı						

Diqqət!

- Məlumatın dəqiqliyini aşağıdakı formula ilə yoxlayın: Verilmiş seçki bülletenlərinin sayı – korlanmış seçki bülletenlərinin sayı = Seçicilərin imzalarının sayı.
- Tövsiyədir ki , qeydiyyatçılarla məlumatları doğrulayın tənəsüblü seçki bülletenlərə əsasən.
- Hər bir qeydiyyatçıdan qəbul edilən imzaları toplayın 10, 12, 15, 17, 19, 20 saatda və əldə edilən məlumatları **dərhal** göndərin qısa mətn ısmarışı ilə (sms) nömrəyə - 90000.